

Examenul național de bacalaureat 2023
Proba E. d)
Logică, argumentare și comunicare

Simulare

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de trei ore.**

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

A. Scrieți pe foaia de examen litera corespunzătoare răspunsului corect, pentru fiecare dintre enunțurile de mai jos. Este corectă o singură variantă de răspuns.

- Într-o demonstrație corectă:
 - fundamentul este probabil, iar argumentele demonstrației sunt propoziții false
 - teza de demonstrat trebuie să fie o propoziție deja adevărată
 - fundamentul este constituit din propoziții adevărate, iar procesul din raționamente valide
 - argumentele demonstrației sunt cel puțin false, iar teza este întotdeauna probabilă
- Raționamentul *Unele cursuri costisitoare nu sunt activități desfășurate pro bono, fiindcă nicio activitate desfășurată pro bono nu este curs costisitor* este un exemplu de:
 - raționament inductiv mediat, de tipul silogismului
 - raționament inductiv imediat, de tipul inducției incomplete
 - raționament deductiv mediat, de tipul conversiunii simple
 - raționament deductiv imediat, de tipul conversiunii prin accident
- Se stabilește un raport logic de ordonare între termenii:
 - operă literară lirică și operă literară
 - poezie medievală și poezie contemporană
 - curs de topologie și profesor de topologie
 - urs și pește răpitor
- Propoziția *Elevii din clasa a XII-a susțin simularea examenului de bacalaureat* are un cuantor:
 - afirmativ
 - negativ
 - universal
 - particular
- Clasificarea disciplinelor școlare în *discipline umaniste, discipline grele, discipline ușoare* este o clasificare:
 - incorectă, deoarece nu are criteriu unic
 - incorectă, deoarece este negativă
 - corectă, deoarece este omogenă
 - corectă, deoarece este reprezentativă
- Termenii *altruism* și *imparțialitate* sunt, din punct de vedere intensional:
 - absoluți, concreți
 - abstracți, simpli
 - generali, abstracți
 - nevizi, pozitivi
- Raționamentul *Dacă unii oameni sunt introverțiți, atunci toți oamenii sunt introverțiți*:
 - are o concluzie probabilă
 - este o generalizare cu concluzie certă
 - examinează fiecare element al clasei
 - este o inducție simplificatoare

8. Raționamentul *Dacă fiecare copil are dreptul la educație, atunci toți copiii au dreptul la educație* este:
- o generalizare cu concluzie probabilă
 - un raționament deductiv mediat
 - o generalizare cu concluzie adevărată
 - o particularizare cu concluzie certă
9. Sunt ordonați crescător din punct de vedere intensional următorii termeni:
- copil, adolescent, adult, vârstnic
 - culegere de fizică mov, culegere de fizică, culegere, carte
 - om, profesor de biologie, profesor de biologie din București
 - prieten, frate, străin, necunoscut
10. Este un exemplu de *propoziție universală afirmativă*, propoziția:
- Micșunelele nu cresc în răchită.
 - Majoritatea poveștilor cu pirați sunt captivante.
 - Multe activități extrașcolare sunt interesante.
 - Copiii au dreptul la o familie.

20 de puncte

B. Se dau termenii M, N, O, P și Q astfel încât termenul M se află în raport de identitate cu termenul N și, totodată, este gen al termenului O. Termenul Q este supraordonat termenului N, iar termenul P este în raport de încrucișare atât cu termenul M, cât și cu termenul O, fiind, totodată, specie a termenului Q.

1. Reprezentați, prin metoda diagramei Euler, pe o diagramă comună, raporturile logice dintre cei cinci termeni. **2 puncte**

2. Stabiliți, pe baza raporturilor existente între termenii M, N, O, P și Q, care dintre următoarele propoziții sunt adevărate și care sunt false (notați propozițiile adevărate cu litera **A**, iar propozițiile false cu litera **F**):

a) Unii O nu sunt M.	c) Niciun P nu este O.	e) Unii Q nu sunt O.	g) Unii P nu sunt N.
b) Toți N sunt P.	d) Toți P sunt Q.	f) Unii O sunt Q.	h) Unii M nu sunt Q.

8 puncte

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Se dau următoarele propoziții:

- Toate poligoanele convexe sunt linii frânte închise.*
- Unii melci marini sunt capabili de fotosinteză.*
- Unele câmpii dunărene nu sunt formate din aluviuni.*
- Niciun monument istoric nu este rezistent la degradare fizică.*

A. Construiți, atât în limbaj formal cât și în limbaj natural, subalterna propoziției 1, subcontrara propoziției 2, supraalterna propoziției 3 și contradictoria propoziției 4. **8 puncte**

B. Aplicați explicit operațiile de conversiune și obversiune, pentru a deriva conversa și obversa corecte ale fiecăreia dintre propozițiile 1 și 2, atât în limbaj formal, cât și în limbaj natural. **8 puncte**

C. Construiți, atât în limbaj formal cât și în limbaj natural, conversa obversei subalternei propoziției 4, respectiv, obversa contradictoriei propoziției 2. **6 puncte**

D. Doi elevi, X și Y, opinează astfel:

X: *Se crede că toți copiii care provin din familii monoparentale sunt expuși riscului de excludere, pentru că s-a constatat că unii copii expuși riscului de excludere sunt copii care provin din familii monoparentale.*

Y: *Pe baza faptului că unele populații arhaice nu erau sedentare, se poate deduce că unele populații arhaice erau migratoare.*

Pornind de la această situație:

- scrieți, în limbaj formal, opiniile celor doi elevi; **4 puncte**
- precizați corectitudinea/incorectitudinea logică a raționamentelor formalizate; **2 puncte**
- explicați corectitudinea/incorectitudinea logică a raționamentului elevului X. **2 puncte**

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

A. Se dau următoarele două moduri silogistice: eio-2, aai-4.

1. Scrieți schema de inferență corespunzătoare fiecăruia dintre cele două moduri silogistice date și construiți, în limbaj natural, un silogism care să corespundă uneia dintre cele două scheme de inferență. **8 puncte**

2. Verificați explicit, prin metoda diagramelor Venn, validitatea fiecăruia dintre cele două moduri silogistice date, precizând totodată decizia la care ați ajuns. **6 puncte**

B. Construiți, atât în limbaj formal cât și în limbaj natural, un silogism valid, prin care să justificați propoziția *“Unele comunități culturale sunt tradiționaliste.”* **6 puncte**

C. Se dă următorul silogism: *Se crede că unele populații arhaice nu erau patriarhale, întrucât nicio societate patriarhală nu era o comunitate în care descendența să fie asigurată pe linie maternă și unele populații arhaice erau comunități în care descendența se asigura pe linie maternă.*

Pornind de la silogismul dat, stabiliți care dintre următoarele propoziții sunt adevărate și care sunt false (notați propozițiile adevărate cu litera **A**, iar propozițiile false cu litera **F**):

1. Termenul mediu este distribuit în ambele premise.
2. Concluzia silogismului este o propoziție particular afirmativă.
3. Niciun termen extrem nu apare distribuit în concluzie.
4. Termenul major este distribuit atât în premisa în care apare cât și în concluzie.

4 puncte

D. Se dă următoarea definiție:

Doina este un cântec popular extrem de apreciat de etnografi.

1. Menționați o regulă de corectitudine pe care o încalcă definiția dată. **2 puncte**

2. Precizați o altă regulă de corectitudine a definirii, diferită de regula identificată la punctul 1 și construiți o definiție care să o încalce, având ca definit termenul „doină”. **4 puncte**

Examenul național de bacalaureat 2023
Proba E. d)

Logică, argumentare și comunicare
BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

Simulare

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- **Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.**
- **Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit în barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.**
- **Nota finală se calculează prin împărțirea la zece a punctajului total acordat pentru lucrare.**

SUBIECTUL I **(30 de puncte)**

A. câte 2 puncte pentru fiecare răspuns corect, astfel:

1-c, 2-d, 3-a, 4-c, 5-a, 6-b, 7-a, 8-c, 9-c, 10-d

10x2p=20 de puncte

B.

1. reprezentarea corectă, prin metoda diagramelor Euler, pe o diagramă comună, a raporturilor logice dintre cei cinci termeni **2 puncte**

2. câte 1 punct pentru fiecare răspuns corect, astfel:

a-F, b-F, c-F, d-A, e-A, f-A, g-A, h-F

8x1p=8 puncte

SUBIECTUL al II-lea **(30 de puncte)**

A. - câte 1 punct pentru construirea, în limbaj formal, a subalternei propoziției 1 (SiP), a subcontrarei propoziției 2 (SoP), a supraalternei propoziției 3 (SeP) și a contradictoriei propoziției 4 (SiP)

4x1p=4 puncte

- câte 1 punct pentru construirea, în limbaj natural, a subalternei propoziției 1, a subcontrarei propoziției 2, a supraalternei propoziției 3 și a contradictoriei propoziției 4 **4x1p=4 puncte**

B. - câte 1 punct pentru aplicarea explicită a operațiilor de conversiune și obversiune, pentru a deriva conversa și obversa corecte ale fiecăreia dintre propozițiile 1 și 2, în limbaj formal

(2x2)x1p=4 puncte

- câte 1 punct pentru derivarea, în limbaj natural, a conversei fiecăreia dintre propozițiile 1 și 2

2x1p=2 puncte

- câte 1 punct pentru derivarea, în limbaj natural, a obversei fiecăreia dintre propozițiile 1 și 2

2x1p=2 puncte

C. - câte 1 punct pentru construirea, în limbaj formal, a conversei obversei subalternei propoziției 4 (\sim PiS), respectiv, a conversei contradictoriei propoziției 2 (Sa \sim P) **2x1p= 2 puncte**

- câte 2 puncte pentru construirea, în limbaj natural, a conversei obversei subalternei propoziției 4, respectiv, a conversei contradictoriei propoziției 2 **2x2p= 4 puncte**

D.

a. câte 2 puncte pentru scrierea, în limbaj formal, a fiecăreia dintre opiniile celor doi elevi

(X: SiP \rightarrow PaS, respectiv Y: SoP \rightarrow Si \sim P)

2x2p= 4 puncte

b. câte 1 punct pentru precizarea corectitudinii/ incorectitudinii logice a fiecăreia dintre cele două raționamente formalizate (de exemplu, X:SiP \rightarrow PaS, conversiune nevalidă, Y:SoP \rightarrow Si \sim P obversiune validă)

2x1p= 2 puncte

c. explicarea corectitudinii/ incorectitudinii logice a raționamentului elevului X (de exemplu, X: SiP \rightarrow PaS conversiune nevalidă, se încalcă legea distribuirii termenilor, termenul P apare distribuit în concluzie dar nu este distribuit în premisă) **2 puncte**

Notă: În situația în care candidatul explică incorectitudinea logică a raționamentului elevului X prin precizarea doar a legii distribuirii termenilor, fără a indica modul în care a fost încălcată legea se acordă 1 punct din cele 2 posibile.

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

A.

1. - câte 2 puncte pentru scrierea schemei de inferență corespunzătoare fiecăruia dintre cele două moduri silogistice date, astfel:

PeM PaM

SiM MaS

SoP SiP

2x2p= **4 puncte**

- construirea, în limbaj natural, a unui silogism care să corespundă oricăreia dintre cele două scheme de inferență **4 puncte**

2. - câte 2 puncte pentru reprezentarea grafică, prin intermediul diagramelor Venn, a fiecăruia dintre cele două moduri silogistice date **2x2p= 4 puncte**

- câte 1 punct pentru precizarea deciziei privind validitatea fiecărui mod silogistic reprezentat grafic: eio-2 - mod silogistic valid, aai4 - mod silogistic valid **2x1p= 2 puncte**

Notă: Punctajul se acordă numai în situația în care decizia privind validitatea fiecărui mod silogistic rezultă din reprezentarea grafică a acestuia.

B.

- construirea, în limbaj formal, a silogismului valid care să justifice propoziția dată **3 puncte**

- construirea, în limbaj natural, a silogismului valid care să justifice propoziția dată **3 puncte**

C.

câte 1 punct pentru fiecare răspuns corect, astfel:

1-F, 2-F, 3-F, 4-A

4x1p= **4 puncte**

D.

1. menționarea unei reguli de corectitudine pe care o încalcă definiția dată **2 puncte**

2. - precizarea oricărei alte reguli de corectitudine a definirii, diferită de regula de la punctul 1.

2 puncte

- construirea definiției cerute, având ca definit termenul „*doină*”

2 puncte